proLékaře.cz | 19.11.2026

Profesor MUDr. Karel Urbánek, CSc., sedmdesátiletý

Profesor Karel Urbánek se narodil 16. června roku 1937 v Trenčíně, kde působil jeho otec jako vrchní drážní inspektor. Brzy se však s rodiči přestěhoval do Brna na Obilní trh. V Brně absolvoval základní i středoškolské vzdělání a v roce 1961 promoval na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity. Studia ukončil summa cum laude. Jeho prvním působištěm byla nemocnice v Prostějově, kde pracoval jako sekundární lékař neurologického oddělení. Po pěti letech odchází již jako graduovaný neurolog na místo sekundárního lékaře Neurologické kliniky Fakultní nemocnice v Olomouci. Vysoce kvalitní odborné znalosti a mimořádné pedagogické schopnosti ho předurčily k dráze vysokoškolského učitele. V roce 1971 se stal odborným asistentem Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Systematicky se věnoval vědecké práci, jako první u nás publikoval pozorování vzácného cévního onemocnění mozku „Moya-Moya" u českého chlapce (nemoc byla do té doby považována za chorobu, vyskytující se výlučně u Japonců). S hlubokým zaujetím studoval neurologické projevy systémového lupus erythematodes, publikoval na toto téma řadu odborných prací. Byl první v České republice, který k léčbě trombembolické CMP použil indirektní trombolytikum, stalo se tak již v roce 1967. Podílel se s E. Klausem na studiu klinické problematiky bazilární imprese a s G. Waberžinkem na výzkumu fenoménu megadolichobasilaris. Všechny jeho práce byly bohatě citovány v našem i zahraničním odborném písemnictví, přesto trvalo téměř 8 let, než mohl v roce 1980 obhájit kandidátskou disertační práci na téma Neurologické projevy lupus erythematodes disseminatus. Těm mladým mezi námi je třeba připomenout, že hlavním důvodem prodlevy nebyla odborná a vědecká nezpůsobilost mladého asistenta, ale především to, že se nenarodil do politicky „správné" rodiny, a nebyl také patřičně politicky angažován. Obdobné důvody vedly k tomu, že od rozhodnutí kolegia děkana Lékařské fakulty UP počátkem roku 1986 k zahájení řízení ke jmenování odborného asistenta docentem neurologie uplynuly další tři roky. V roce 1989 se docent Urbánek stal zástupcem přednosty kliniky, v roce 1991 pak jejím přednostou. Za další dva roky, tedy v roce 1993, byl jmenován profesorem v oboru neurologie.

Kliniku převzal ve stavu praktické absence jakéhokoliv náznaku tvůrčí vědecké atmosféry a stagnující spolupráce s odbornou veřejností. Veškeré svoje úsilí věnoval tomu, aby tuto situaci změnil. Zaměřil se na problematiku cerebrovaskulárních onemocnění a roztroušené sklerózy. Za jeho vedení vzniklo na klinice jedno z prvních cerebrovaskulárních center v republice a centrum pro léčbu demyelinizačních onemocnění. Dalším okruhem jeho zájmu byla onemocnění neurodegenerativní, jako první u nás poukázal na to, že rozmanitost řady neurodegenerativních onemocnění má společný metabolický podklad. Soustředil se také na studium neurologických projevů abúzu alkoholu.

Profesor Urbánek byl v letech 1995 až 2004 šéfredaktorem odborného časopisu, který držíte v rukou. Právě on ovlivnil významně úroveň České a slovenské neurologie a neurochirurgie. V době jeho vedení redakce došlo k významnému zkvalitnění redakční práce, zlepšení komunikace s autory a recenzenty a zkrácení recenzní doby. Přestože převzal časopis jako šéfredaktor v době, kdy téměř přestal vycházet, uvedl jej během 4 let do světového společenství impaktovaných periodik, a to jako jediný český lékařský časopis s klinickým zaměřením, což platí doposud. Tento impaktový faktor (i když malý) si časopis udržuje dodnes. Časopis se stal pro autory atraktivnějším, což se pozitivně projevilo ve zvýšení počtu nabízených příspěvků, redakční rada si tak mohla dovolit vybírat k publikaci kvalitnější práce.

Velkou pozornost věnoval výběru a podpoře mladých talentů a spolkové práci. V roce 1990 se stal členem výboru České neurologické společnosti a v letech 1996–2001 po zásluze jeho předsedou. Jeho aktivity záhy přesáhly hranice republiky. Od roku 1998 je individuálním členem Evropské neurologické společnosti, v roce 1999 se stal členem britské Královské lékařské společnosti.

Profesor Urbánek je autorem stovky původních prací, z toho v zahraničních časopisech publikoval 25 sdělení. Je rovněž autorem či spoluautorem několika monografií. Jeho práce byly citovány mj. v renomovaných zahraničních učebnicích a monografiích, např. v Handbook of Clinical Neurology, Lehrbuch der Neurology, The Spine a dalších. Je rovněž autorem vysoce ceněných vysokoškolských skript. V roce 2004, ve věku mladistvých 67 let, předal kliniku svému nástupci doc. MUDr. Petru Kaňovskému, CSc. Nadále však na klinice působí, nejen jako profesor, ale i jako mentor odborný a morální. Věnuje se své pozdní lásce, forenzní neurologii.

Neocenitelný je svébytný humor profesora Urbánka. Humor někdy „štiplavý", většinou však hřejivý i osvobozující, nepostrádající noblesu. Své okolí obohacuje láskou k hudbě a výtvarnému umění, o kterém dovede poutavě vyprávět. Zasvěcených výkladů si kolegové užijí zejména tehdy, když se mu podaří rozšířit svoji skvělou sbírku výtvarného umění o další cenný exemplář (případná výhodná cena je pak ještě „chutnou třešničkou na dortu"). Pro mnohé z nás, především však pro mladé kolegy, je stále nedostižným vzorem na poli profesním, zejména pak vzorem lidským. Je určitě tím největším oceněním, když se přednosta kliniky dozví, že léta strávená pod jeho vedením byla pro některé těmi nejhezčími profesními léty.

Takže, pane profesore, díky za vše! Z celého srdce přejeme do dalších let hlavně zdraví, neutuchající invenci a těšíme se, že se budeme ještě dlouho a dlouho setkávat.

Ad multos ac felicissimos annos!

Ivanka Vlachová
Roman Herzig
Petr Kaňovský